

NEMZETGAZDASÁGI
MINISZTERIUM

Gazdaságra telepedő állam

A magyar államháztartás mérete jóval nagyobb a versenytársakénál – Az állami kiadások jelenlegi szerkezete nem ösztönzi a gazdasági növekedést

Fókusz

A magyar államháztartás mérete (a gazdaság méretéhez képest) mintegy 6 százalékponttal nagyobb a hasonló fejlettségű országok, illetve a többi visegrádi ország átlagánál. Az eltérés közel fele – a magas államadósságunk miatt – a jóval nagyobb magyar kamatkiadásnak tulajdonítható, de az elsődleges kiadásaink is magasabbak a régiós versenytársainknál. Az államháztartás jelenlegi kiadási szerkezete nem növekedésbarát: alacsony a beruházási kiadások és magas a folyó kiadások, ezen belül is a szociális juttatások aránya.

Háttér

Az eltérő válságkezelési stratégiák következtében 2009-ben a magyar újraelosztási ráta első ízben süllyedt az uniós átlag alá, ám a magyar államháztartás mérete továbbra is jóval magasabb a hasonló fejlettségű országokat jellemző mértéknél. A gazdaságélénkítő csomagok után az unióban az újraelosztási arányok várhatóan visszatérnek a korábbi, alacsonyabb szintre, így ha a magyar újraelosztás nem csökkenne tovább, akkor ismét az EU-27 átlaga fölé emelkedhetne.

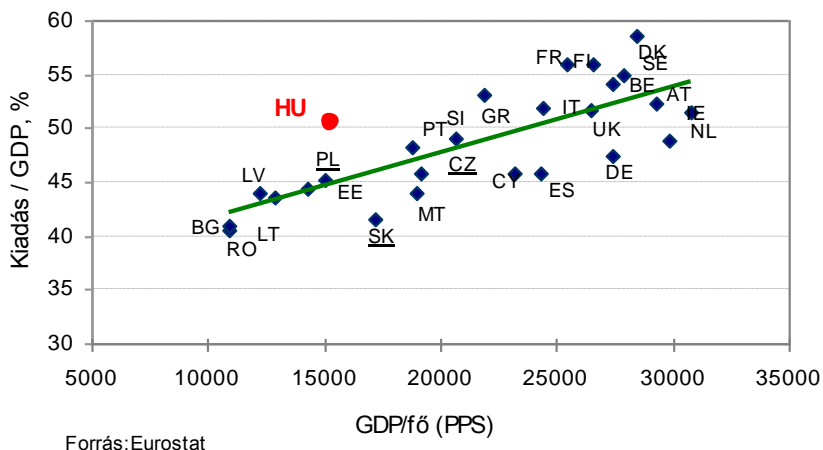
A magyar újraelosztási ráta 2008-ig jelentősen, egyes években több mint 10 százalékponttal meghaladta a hasonló fejlettségű tagországokra jellemző átlagos mértéket, sőt még a gazdaságilag fejlettebb régi tagállamok (EU-15) átlagánál is magasabb volt néhány százalékponttal.¹

Az eltérő válságkezelési stratégiák hatására ez a különbség mérséklődött 2009-ben, amikor a költségvetési élénkítés az országok többségében átmenetileg megemelte a kiadások GDP-hez

¹ A nemzetközi összehasonlítás alapjául szolgáló, 2009-ig rendelkezésre álló adatokhoz képest némi eltérés mutatkozik az azóta meghozott intézkedések hatására, így egyes kiadási területeken csökkenhetett az eltérés.

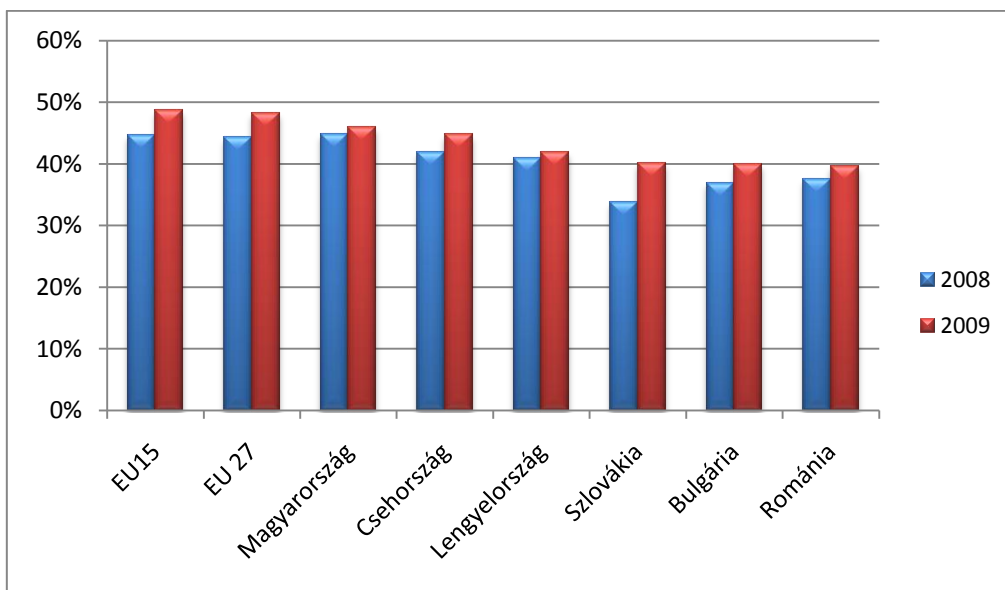
viszonyított arányát, Magyarországon azonban a kiadáscsökkentő intézkedések következtében jóval moderáltabb volt az újraelosztási ráta növekedése. **A magyar államháztartás mérete 2009-ben már kissé elmaradt az EU-27 átlagától, de továbbra is mintegy 6 százalékponttal nagyobb volt a hasonló fejlettségű országok, vagy a többi visegrádi ország átlagánál.**

Újraelosztási ráta és az 1 főre jutó GDP 2009-ben

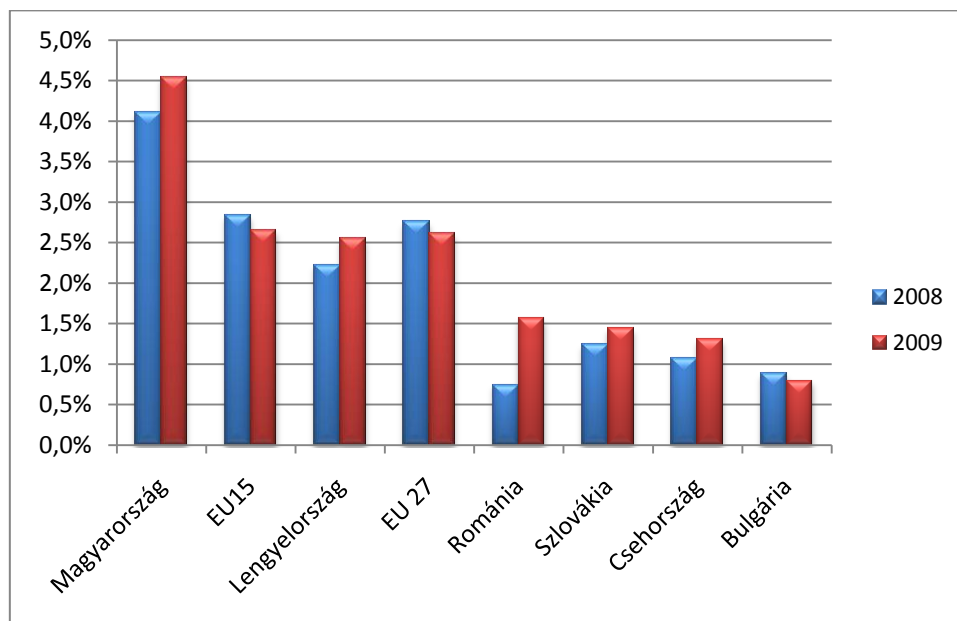
Az eltérés közel fele a magas eladósodottságunk miatt a jóval nagyobb magyar kamatkiadásnak tulajdonítható, ugyanakkor (a GDP-hez viszonyítva) az elsődleges kiadásaink is meghaladták régiós versenytársainkét.

Elsődleges kiadási szint az EU-ban, illetve régióinkban 2008-2009 (a GDP százalékában)

Forrás: AMECO

Kamatkiadások az EU-ban, illetve régióinkban 2008-2009 (a GDP százalékában)

Forrás: AMECO

A magyar államháztartás kiadási szerkezete nem növekedésbarát, relatíve alacsony a beruházási kiadások és magas a folyó kiadások, ezen belül a szociális juttatások aránya.

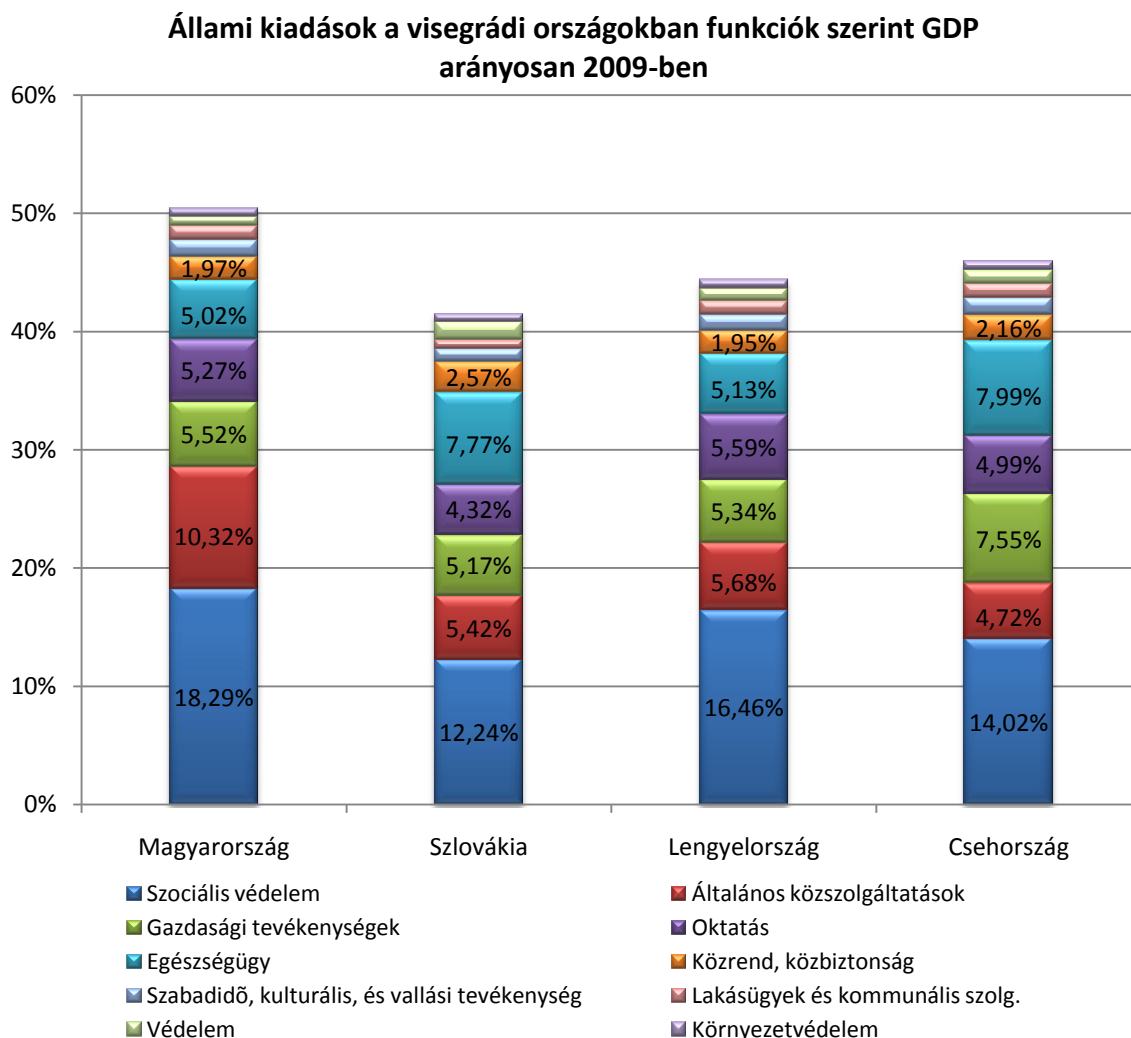
“Sarokkövek”

Növekedés-ellenes kiadási szerkezet

Az állami kiadások szerkezete a gazdasági növekedés szempontjából kedvezőtlen irányba változott az utóbbi években, a **beruházási kiadások mára már kisebbek a felzárkózó országokra általában jellemző mértéknél**. Az államháztartás beruházásai, amelyek a csatlakozást követő években még mind az EU-27, mind a hasonló fejlettségű tagországok átlagához képest is relatíve nagyobbak voltak, 2008-2009-re a GDP arányában már mintegy 1 százalékponttal elmaradtak a többi visegrádi ország, illetve a hasonló fejlettségű tagországok átlagától.

Relatíve magasak ugyanakkor a magyar államháztartás folyó kiadásai. A tágan értelmezett folyó működési kiadásokra a többi visegrádi ország átlagánál a GDP százalékában közel 3 százalékponttal többet költöttünk. Pénzbeli társadalmi juttatásokra – a 2009-es intézkedések ellenére is régiós – versenytársainknál mintegy 2 százalékponttal többet fordítottunk.

Funkciók szerinti felosztásban Magyarország – fejlettségéhez mérten – szociális védelemre és általános közszolgáltatásokra az átlagosnál többet, egészségügyre viszont kevesebbet fordít, míg az oktatási kiadások és mára már a gazdasági feladatok kiadásai is nagyjából átlagosnak tekinthetők.

Forrás: OECD

A visegrádi országok adatait tekintve az látszik, hogy hazánk kiadási szerkezete Lengyelorszáéhoz hasonlít legjobban, míg Csehország és Szlovákia másként osztja meg kiadásait. Az általános közszolgáltatások esetén a visegrádi országoktól való 5 százalékpontos különbséget több mint fele arányban magyarázza a magas magyar kamatkiadás. A fennmaradó részt az eltérő bérterhek illetve a kiadások közötti tényleges különbség magyarázza.

A szociális kiadások terén többet költünk nyugdíjra, szociális ellátásokra és családtámogatásra, munkanélküli ellátásokra, mint a többi visegrádi ország. A nyugdíjakat és

egyéb szociális jellegű kiadásokat érintő intézkedések következtében 2009-2010-től a többi visegrádi országgal szemben megfigyelhető különbség várhatóan csökkenni fog.

A szociális kiadások között minden országban **a legnagyobb tétel az öregséghez kapcsolódik, amelyre Magyarország a GDP arányában Csehországnál közel 2, Szlovákiánál több mint 3 százalékponttal többet költött.** (A lengyel kiadások magasabb szintjét az magyarázza, hogy Lengyelországban a nyugdíjak is adóznak, így a bruttó nyugdíjkiadás a magyarországinál magasabb, míg a nettó nyugdíjkiadás alacsonyabb lenne.) Ugyanakkor a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásainak számottevő része nem is az öregségi ellátásból ered, hanem a jelenlegi, munka-nyugdíjhoz nem kapcsolódó szociális transzferek összességét erősíti.

Család- és gyermektámogatásra fordított kiadásaink a többi visegrádi országnál a GDP közel 1,5 százalékaival bőkezűbbek, sőt még az EU-27, EU-15 összehasonlításban is nagyobbak bizonyultak.

A rokkantsággal összefüggő juttatások az unós tagországokat jellemző átlagos szintnek felelnek meg, **a Lengyelországot, Szlovákiát és Csehországot jellemző mértéknél azonban a GDP százalékában több mint fél százalékponttal magasabbak.** Kisebb mértékben, de meghaladják a visegrádi hármak átlagát a munkanélküliséghez kapcsolódó juttatások is.

Az egészségügyre – ahol négy-öt évvel ezelőtt még gazdasági fejlettségünkhöz mérten nagyjából átlagos volt a kiadások szintje – **2008-ban már mintegy 1 százalékponttal kevesebbet költött a magyar államháztartás.** Az OECD 2009-es korrigálatlan adatai alapján a különbség 2 százalékpont. Ugyanakkor a magyar egészségügyi kiadások szerkezete eltér a visegrádi országokétól: a gyógyító-megelőző szolgáltatásokra kevesebbet költünk, míg nálunk a gyógyszerkiadások magasabbak.

Oktatási kiadásaink az átlagos szint közelében alakultak, és a gazdasági feladatokra fordított GDP-arányos kiadásunk is – az előző néhány évvel ellentétben, amikor még 1-1,5 százalékponttal az átlag felett volt – 2008-ra már a visegrádi országcsoporttal való összehasonlításban szintén az átlagos szint közelébe süllyedt. Az egyéb tételek közül a lakással kapcsolatos kiadás, illetve a kultúra, vallás, szórakozás funkció haladta meg minimális mértékben a referencia-csoportokét.

Összegzés

A magyar államháztartás jelenlegi kiadási szerkezete nem növekedésbarát, relatíve alacsony a beruházási kiadások és magas a folyó kiadások aránya. Magyarország – fejlettségéhez mérten – általános közszolgáltatásokra és szociális védelemre az átlagosnál többet, egészségügyre viszont kevesebbet fordít, míg az oktatási kiadások és mára már a gazdasági feladatok kiadásai is nagyjából átlagosnak tekinthetők.

Budapest, 2011. február 18.

Nemzetgazdasági Minisztérium